

Vad är 4H?

4H centralt

4H-rörelsen kommer ursprungligen ifrån USA där man i början av 1900-talet startade jordbruksutbildning för ungdomar. Det redan etablerade ungdomsförbundet Jordbrukare-Ungdomens Förbund (JUF) anslöt sig till 4H-programmet år 1924, och blev den första 4H-verksamheten. Sen dess har rörelsen växt både i Sverige och internationellt. Idag leds 4H av en riksförbundsstyrelse där medlemmar är med i en demokratisk process som styr hur verksamheten ska utvecklas och drivas.

Vad är 4H?

4H är ett begrepp som syftar till att lära genom att göra. Visionen för 4H är:

”...att barn och ungdomar ska utvecklas till engagerade, välmående och ansvarstagande människor med respekt för omvärlden.”

De fyra H:na omfattar Huvud, Hand, Hjärta och Hälsa.

1. Huvud, det första H:et står för kunskap genom föreningslivet där man på ett demokratiskt sätt kan ta ställning och ifrågasätta beslut och tillvägagångsätt.
2. Detta i sin tur medför hand i handling där man unga och barn är engagerade i föreningen, lär ut och lär sig av varandra.
3. Det tredje H:et, Hjärtat, betyder att alla, oavsett bakgrund och personlig läggning, är välkomna i föreningen. Här lär man sig att respektera, ha medkänsla och empati. Det är egenskaper som är viktiga när man tar ansvar i föreningen. Man har även möjlighet att ingå i styrelsen i ett tidigt stadie.
4. Hälsa, ett sunt levnadssätt, uppfylls både i agerandet gentemot andra, men även i aktiviteterna som utförs i klubben eller på gården.

4H-klubb

Det är 4H-klubben som är huvudman för 4H-gården och för verksamheten. I klubben utses en styrelse med medlemmar vid de årliga mötena. Styrelsen bestämmer vad man gör inom verksamheten, vilka aktiviteter man har och så vidare. Ungdomar är välkomna att vara involverade i styrelsen vilket är en bra erfarenhet inför arbetslivet.

4H-gård

En 4H-gård kan vara utformad på olika sätt och med olika innehåll. I Stockholms län är de olika gårdarnas innehåll oftast grundade utifrån förutsättningarna på de befintliga gårdarna. En annorlunda utformning är Björklunds Hage i Bromma där 4H-gården från början var en parklek som sedan introducerade olika svenska lantraser till gården. Hit ”vallfärdar” nu små barn i Bromma för att ge bort sina nappar till getterna. De flesta gårdar har tidigare varit gårdar med djur där man har sett möjligheten att starta en 4H-verksamhet med syftet att lära barn och ungdomar att lära om djurskötsel och lantbruket samt att ta ansvar genom fysiskt arbete.

Bild från 4H Riddersvik

Kostnader för medlemmar och besökare

Det är gratis att besöka en 4H-gård samtidigt som vissa kurser och aktiviteter kostar. Tanken är att alla med olika ekonomiska resurser ska ha möjlighet att vara med. Vid tillfällen kan privata aktörer som byggaktörer eller kommunen sponsra kurser eller läger så att resurssvaga grupper också har möjlighet att medverka.

Målgrupp/inriktning

I en 4H-gård ska 60 procent av medlemmarna vara ungdomar. Det är medlemmarna som bestämmer inriktning och innehåll av verksamheten. Klubben utbildar ungdomar i de olika sysslorna på gården och i ledarrollen för barn. Det ger ungdomar ansvar och ökad självkänsla.

Verksamheten

En 4H-gård består av två typer av verksamheter, föreningsverksamhet och kommersiell verksamhet.

Föreningsverksamheten är motorn i gården där engagemanget och personalen är det stora bidraget till verksamheten. Här hjälper medlemmar till efter kortare utbildning att sköta gården, främst på helger.

Den kommersiella delen där anställda tar emot skolor, samarbetspartners och andra aktörer som betalar för besök, kurser och event ger klubben en starkare ekonomi och marknadsför föreningens verksamhet inför potentiella medlemmar.

Innehåll

Det är 4H-klubben som bestämmer vad verksamheten bör innehålla utifrån de praktiska och ekonomiska förutsättningar som finns. För allmänheten hyrs verksamheten ut till skolor och privatpersoner för studiebesök, kretsloppsbesök, bondgårdsskola samt barnkalas och häst- och vagnkörning. För 4H-medlemmar håller klubben kurser, djurskötargrupper och djurskolor samt läger. Andra aktiviteter kan vara naturskola, hantverk eller fritidsverksamhet.

Öppettider

Olika gårdar har olika möjligheter för att välkomna besökare. När gården är öppen för allmänheten finns något som heter *offentlig förevisning* vilket betyder att vissa restriktioner gäller, till exempel var på gården man får vistas. Detta för att skydda djuren, som är 4H-gårdens prioritering.

Planering av djurbestand

4H-gårdens djur bör bestå av minst fyra svenska lantraser för att värna om lantrasernas fortlevnad. Här är det lämpligt att se till förutsättningarna på platsen.

Vad gäller djurbeståndet köper, hyr eller lånar 4H-gården djuren. Det är viktigt att dokumentera en överenskommelse där ägarförhållanden såväl som ansvar för skötsel och djurmiljö är tydliga och regleras.

Behov av yta och byggnader

Byggnaderna måste vara i ordning och kontrolleras mot de krav som ställs. Viktiga faktorer är djurhållning, foderhantering och gödselhantering.

I ett första stadie behövs föreningsklubbens byggnad och stall som innehåller följande:

- Personalutrymmen
- WC och dusch,
- Omklädningsrum
- Tvättutrymmen
- Kök
- Kontorslokaler
- Fikarum
- Redskapsbodar
- Ventilation (bäst med enkel trumma i taket)
- Belysning
- Uppvärmning
- Besökstoa (det är bra om denna kan samnyttjas med annan verksamhet i området, till exempel kulturplatsen i Snösätra)

Visionsbild för ny Riddersviks 4H-gård i Hässelby

På 4H-gården bör det också finnas en lokal som kan användas som samlingslokal, teorilokal och aktivitetslokal. Här ska medlemmarna och besökarna kunna arbeta med olika saker.

Tillgänglighet

Lokalerna ska vara anpassade för rullstol, kontrastmarkering och parkering för rullstolsbunden. Detta behöver beaktas i placering av en ny 4H-gård.

Trygghet

Det är viktigt med tydlig skyltning och belysning. Det behöver även finnas en offentlig toalett och det är en fördel om det finns ständig bemanning av gården under dagtid.

Process

Alternativ

I samtal med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen har stadsdelsförvaltningen förordat en temporär 4H-gård för att inte tappa det lokala engagemanget som finns i dagsläget. Storlek och innehåll bör diskuteras med de framtida planerna för en permanent gård i åtanke.

Utifrån studier av andra 4H-gårdar behöver en permanent 4H-gård en föreningsbyggnad med innehåll som beskrivs i *Behov av yta och byggnader* på cirka 200 kvadratmeter. Ytterligare en byggnad krävs för djurhållning på cirka 240 kvadratmeter. Ytor för hagmark och bete bör ligga i nära byggnaderna då personal behöver ha god uppsikt över både djur och besökare. På längre sikt kan det behövas en yta för gård på cirka 2 400 kvadratmeter, baserat på andra 4H-gårdars ytor.

Finansiering

En 4H-gård lever på intäkter från sin föreningsverksamhet i form av medlemskapsavgifter. Men även från sin kommersiella verksamhet som kurser, utbildningar och uthyrning av gård, exempelvis kalas. Men gården är även i behov av bidrag och sponsorer för att täcka driften och andra kostnader.

Bidrag

Stockholms stads idrottsförvaltning ger ut årligt bidrag på totalt 4,5 miljoner kronor. Denna summa fördelas i dagsläget över fem gårdar i Stockholms stad. Här går den största delen till drift, och de resterande delarna till sommarlovsbidrag samt övriga kostnader som medlemsaktivitetsstöd, hyresbidrag och ledarutbildning.

Personalkostnader

Personalkostnaderna kan komma att vara högre vid uppstart av verksamheten då ideellt engagemang inte har hunnit växa. Den personal som krävs vid uppstart är:

- *En verksamhetsledare* som är ansvarig för driften i form av arbetsledning, finansiering och utveckling av verksamheten.
- *En 4H-gårdspedagog* på heltid med både djur och pedagogisk kompetens. Pedagogen sköter om djuren samt tar emot grupper och medlemmar för pedagogiska aktiviteter inom 4H:s profiler, där djuren är en stor del.
- *Utöver detta krävs timanställda* som kan sköta gården på helger när inte ideella finns som vill engagera sig, som helgskötare, värd vid kalas, ponnyridning, events, öppet husdagar med mera.

Kostnader

Engångskostnader

Byggnader

Fastighetskontoret har efter samtal med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning tagit fram en grov och något förenklad kalkyl på byggnader som en 4H-gård kan behöva. Behovet är ett förslag baserat på hur Stora Skuggans 4H-gård i Norra Djurgården utvecklade sin gård med två huvudbyggnader vid uppstart. Senare har de byggt ytterligare mindre byggnader efter behov och förutsättningar.

För en klubbhusbyggnad innehållande kök med matsal, wc/dusch, kontor etc. samt byggnad för djurhållning och foderlagring på cirka 200 kvadratmeter vardera blir årshyran cirka 1,3 miljoner kronor. Fastighetskontoret har räknat med en byggkostnad för de två husen på tillsammans 20 miljoner kronor och en avskrivning på 30 år.

Fastighetskontoret bedömer möjligheten att byggkostnaden kan bli lägre. Detta genom att man till exempel använder sig av prototyp-hus som förespråkats för framtida parkleksbyggnader. Även avskrivningen på vissa delar av byggnaderna kan ske över en längre tid.

För en mer noggrann estimering krävs att fastighetskontoret utreder frågan ytterligare. Andra kostnader vid uppstart som kan tillkomma är stängsling och preparering av markunderlag.

Driftskostnad av gården vid full drift exklusive hyra är cirka 1 400 000 kronor/året. Kostnaden innefattar personalkostnader, djur, veterinär, foder/strö samt container med tömning. Denna kostnad är baserad på gård med hästar där kostnader är högre.